
22

GAUDEO

Voyages #102

1st piece Sabin 39141

2° piece

HVEI TLAMAHVIÇOLTICA

OMONEXITI IN ILHVICAC TLATÓCA ÇIHVAPILLI

SANTA MARIA TOTLAÇÒNANTZIN

GVADALVPE IN NICAN HVEI ALTEPENAHVAC MEXICO ITOCAYÒCAN TEPEYACAC.

—[✻]——]✻[——✻——]✻[——[✻]—

Impreſſo con licencia en MEXICO : en la Imprenta de Iuan Ruyz.
Año de 1649.

PARECER DEL P. BALTHASAR GONÇALEZ de la Compañia de IESVS.

[※]

OR mandado del Señor Doctor Don Pedro de Barrientos Lomelin Comissario del Tribunal de la Santa Cruzada, Tesorero desta Santa Cathedral de Mexico, Prouisor, y Vicario General de su Arçobispado: he visto la milagrosa aparicion de la Imagen de la Virgen Santissima Madre de Dios, y Señora Nuestra (q̃ se venera en su Hermita, y Santuario de Guadalupe.) que en proprio, y elegante Idioma Mexicano, pretende dar à la Imprenta el Bachiller Luys Lasso de la Vega, Capellan, y Vicario de dicho Santuario. Hallo està ajustada à lo que por tradicion, y anales se sabe del hecho, y por que serà muy vtil, y prouechosa para auiuar la deuocion en los tibios, y engendrarla de nueuo en los que ignorantes viuen del misterioso origen deste celestial retrato de la Reyna del cielo, y porque no hallo cosa que se oponga à la verdad, y misterios de nuestra Santa Fee, merece el encendido, y affectuoso zelo, al mayor culto, y veneracion del Santuario que es à su cargo del autor, se le dè la licencia que pide: assi lo siento, y lo firmè de mi nombre en este Seminario de Naturales del Señor San Gregorio, en 9. de Enero de 1649. Años.

Balthasar Gonçalez.

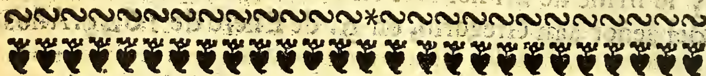
LICENCIA.

N LA CIVDAD DE MEXICO A onze de Enero de mil y ſeiſcientos y quarenta y nueue años. El Señor Doctor D. Pedro de Barrientos Lomelin, Teſorero en la Santa Igleſia Cathedral deſta Ciudad, Prouiſor, y Vicario General de eſte Arçobiſpado, &c. Auiendo viſto el parecer del Padre Balthaſar Gonçalez de la Compañia de IESVS, que es el de la foxa antes deſta, y lo pedido por el Licenciado Luys Laſſo de la Vega, Cura Vicario de la Hermita de Nueſtra Señora de Guadalupe, extramuros deſta dicha Ciudad: Dixo que daua, y diò licencia à qualquiera de los Impreſſores della, para que puedan imprimir el tratado de la Hiſtoria, y origen de la Santa Imagen de Nueſtra Señora de Guadalupe, en lengua Mexicana, y aſsi lo proueyò, y firmò.

Doctor Don Pedro de Barrientos.

Ante mi Franciſco de Bermeo, Notario Publico.

ILHVICAC TLATÓCA

ÇIHVAPILLÉ, ÇEMIHCAC ICHPOCHTZINTLÉ in tiTlaçòmahuiz Nantzin in Dios.

[✻]

MAÇIHVI càmo nolhuil àmo nomàcehual inic nonecuitlahuil mochiuh inmoTeopantzin, in motlaçò Caltzin in oncan tictomahuiztililiticate izçenquizca mahuiztililoni, in mixiptlatzin, ca ye oticmottilìtzino inic onimitznomaquili, onimitznohuenchihuilili in noyollo niman inìquac ononcalaquico in motlaçòchantzinco. Auh inic çenca noconelehuia, noçenyollo ica nic nemilia, inmotequipanolocatzin, inmomahuiztililocatzin, ca tepitzin ic nocon nextia in onocontlilan, onoconìcuilo nahuatlàtolcopa in motlamahuiçoltzin: macamo quen xicmochihuili inmixtzin, in moyecyollòtzin, çayè xicmopaccaçelili inic nomaçehuallàtolli. ca oc hualca oticmochihuili inmotetlaçòtlaliztzin inic itlatolcopa oticmonochili, oticmonotzaltìtzino inicno maçehualtzintli initech itilmàtzin, ìayatzin xochahuiacatlapallotica, otimocopintzino, otimìcuilòtzino, inic àmo mitzmotlànehuiliz; yequene inic quicaquiz, quimoyollotiz in mìyotzin, inmotlanequiliztzin. Auh inic tiuhcatzintli nimitznottilia in càmo ticmotlàyel ittilia in nepapan tlaca intlàtol, in yetiquinmonotzaltìtzinoa, auh ca çenca ic otiquinmoyollapanili inic omitzmiximachilìque, omitzmotepantlatòcatìtzinòque izçennohuian tlalticpac; Ca ye yèhuatl inonech yoleuh, inonech yol chicauh inic nahuatlàtolcopa onocon ìcuilo in çenca huei motlamahuiçoltzin inic otimoteittitìtzino, ihuan inic oticmotemaquilìtia inmixiptlatzin in nicā motlaçòchantzincoTepeyacac ma oncā quittacan in maçehualtzitzintin, ma intlàtoltica quimatican inixquich inimpanpa oticmochihuili motetlaçòtlaliztzin, izçenca ic òpoliuhca in cahuitl iniuhcatiliz, ihuan inquenmochiuh. Auh ca ocno centlamantli inic oniyoleuh inic oniyolchicauh nahuatlàtolcopa nocon ìcuiloz in motlamahuiçoltzin, auh ca yèhuatl in quimìttalhuitzinoa inmotlaçòtzin in motetequipanòcatzin S. Buenaventura, ca in huei, in mahuiçauhqui, inhuècapaniuhqui itlamahuiçoltzin toTecuiyo Dios, nepapan tlàtoltica inmìcuiloz inic quittazque, inicquimahuiçozq̃ inixquichtin nepapan tlalticpactlaca; Iniuh mochiuh inìquac

quauh-

Ioa cap. D.Be vẽt.li theol verit cap. tom.

quauhnepanoltitech momiquilìtzino in motlaçòconetzin,ca iquaic-pactzinco ètlamãtlàtoltica huapaltitech omìcuilo initzontequil ilocatzin,inic quittazq̃,quimahuiçozq̃ nepapã tlàtoltica innepapã tlaca izçenquizcahuei, izçẽquizca huècapaniuhqui,mahuiçoloni itetlaçòtlaliztzin inic Cruztitech imiquizticatzinco oquinmomaquixtili izçemanahuac tlaca. Auh ca no cenca huey, cenca huècapaniuhqui, cenca mahuiçoloni in mixiptlatzin in hueltèhuatzin momaticatzinco oticmotlapalaquili, oticmicuilhui initechpatzinco ticmonequiltitzinoa titotzàtzililizque intimopilhuantzitzin, ilhuice in nican tlaca macehualtzitzintin in otiquinmottitìtzino. Ic ipampa ma nepapan tlàtoltica mìcuilo inic mochintin innepapan tlàtoltica mo notza quittazque, quimatizquè inmomahuizçotzin, ihuan in çenca huey motlamahuiçoltzin inin pampa oticmochihuili.

Auh intla nelli iuhqui, ca notehuan tèhuatzin intloc, innahuac timehuiltiticatca, initlamachtiltzitzinhuan inmotlaçòconetzin in iquac impantzinco ohualmehuititzino in Espiritu santo, iniuhquin tlexochnenepiltzintli ohualmocueptzinòtia inic çeçeme quinmotlaçòmacatzinoc inic oquinmomachtili, inic oquinmaquili in ixquich in nepapan tlàtolli iniccen nohuian cemanahuac omotemachtilito, oquimotecaquiztililito inixquich initlamahuiçoltzin in oquimochihuili in motlaçòconetzin auh ca tehuatzin otiquinmoyollalilìticatca, otiquinmoyolchicahuilìticatca in iquac on; auh in motlaìtlaniliztzin, inmonemaçohualiztzin, in motlatlatlauhtiliztzin ca icoticmìcihuiltili, ça ic oticmonochilìtzino ininpantzinco ohualmehuititzino in teotl Dios Espiritu santo,in huel mopampatzinco oquinmomacatzinoc. Ma çan noiuhcatzintli inic nopan ximehuititzino ma nomàcehualti ini tlexoch nenepiltzin inic nocontlilanaz nahuatlàtolcopa in çenca huei inmotlamahuiçoltzin inic otiquinmottititzino icnomaçehualtzitzintin, yequene inic çenca huey tlamahuiçoltica otiquinmomaquilìtia imixiptlayotzin, auh intla motepalehuiliztìcatzinco itlà ononhuelit ca maxcatzin, ca motlatquitzin, ma xicmopaccacelili. Auh ca çan ixquich in, inic ye mocxitlantzinco nonnotlalchitlaça in nimocnomaçehualtzin.

Bachiller Luys Lasso de la Vega.

Apariçion De la imagen de nuestra Sª D
guadalupe de Mexico

NICAN MOPOHVA,

MOTECPANA INQVENIN YANCVICAN HVEITLAMAHVIÇOLTICA MONEXITI INÇENQVIZCA ICHPOCHTLI SANCTA MARIA DIOS YNANTZIN TOÇIHVAPILLATOCATZIN, IN ONCAN TEPEYACAC MOTENEHVA GVADALVPE.

Acattopa quimottititzino çe maçehualtzintli itoca Iuan Diegò; Auh çatepan monexiti initlaçò Ixiptlatzin ynixpan yancuican Obiſpo D. Fray Iuan de Sumarraga. Ihuan inixquich tlamahuiçolli ye quimochihuilia.

E iuh màtlac xihuitl in opehualoc in atl in tepetl Mèxico, ynyeomoman in mitl, in chimalli, in ye nohuian ontlamatcamani in ahuàcan, intepehuàcan; in macaçan yeopeuh, yexotla, ye cueponi intlaneltoquiliztli, inix imachocatzin inipalnemohuani nelli Teotl DIOS. In huel ìquac inipan Xihuitl mill y quinientos, y treinta y vno, quiniuh iquezquilhuioc in metztli Diziembre mochiuh oncatca çe maçehual-

 tzintli,

tzintli, icnotlàpaltzintli itoca catca Iuan Diego, iuh mìtoa ompa chane catca in Quauhtitlan, auh inica Teoyotl oc mochompa pohuia in Tlatilolco, auh Sabado catca huel oc yohuatzinco, qui hual tepotztocaya in Teoyotl, yhuan ininetititlaniz; auh in àçico ininahuac tepetzintli initocayòcan Tepeyacac yetlatlalchipahua, concac inicpac tepetzintli cuiçoa, yuhquin nepapan tlaçototomecuica, cacahuani inintozqui, iuhquin quinànanquîlia Tepetl, huelçenca teyolquimà, tehuellàmachti inin cuic, quiçenpanahuia in coyoltototl, intzinitzcan, ihuan ynocçequin tlaçòtotome ic cuica: quimotztimoquetz in Iuan Diego quimòlhui cuix nolhuil, cuix nomàçehual inyeniccaqui? àço çannictemiqui? àço çanniccochitlehua, canin yenicà, canin yeninotta, cuix yeoncan in inquìtotehuaque huehuetque tachtohuan, tocòcolhuan inxochitlalpan intonacatlalpan? cuix yeoncan in inilhuicatlalpan? ompa on itztìcaya inicpac tepetzintli intonatiuh iquîçayanpa in ompa hualquiztia inilhuica tlaçòcuicatl. auh inoyuh çeuhtiquiz in cuicatl in omocactimoman in yè equicaqui hualnotzalo inicpac tepetzintli, quilhuia Iuantzin Iuan Diegotzin; niman çayeèmotlapaloa inic ompa yaz incanin notzalo, àquen mochihua yniyollo, manoçe ìtla ic miçahuia, yeçe huel paqui mohuellamachtia, qui tlècahuìta intepetzintli, ompa itzta incāpa hualnotzaloc, auh inye àçitiuh inicpac tepetzintli, inye oquimottili çe çihuapilli oncan moquetzinòticac, quihualmonochili inic onyaz ininahuactzinco; auh in oyuh àcito inixpantzinco, cenca quimomahuiçalhui inquenin huellaçenpanahuia inicçenquizca mahuizticatzintli, initlaquentzin iuhquin tonatiuh icmotonameyotia inicpepetlaca; auh intetl, intexcalli inic itechmoquetza, inic quimina ini tlanexyotzin yuhqui intlaçò chalchihuitl, maquiztli; inic neci yuhquin ayauh coçamalocuecueyoca

in

intlalli; auh inmizquitl, ynnòpalli, ihuan occequi nepa, panxiuhtotontin oncan mochìchihuani yuhquin quetzalitztli, yuhqui inteoxihuitl ini atlapallo icneci; auh ini quauhyo,ini huitzyo, ini àhuayo yuhqui incoztic teocuitlatl icpepetlaca. Ixpātzinco mopechtecac,quicac iniyotzin,ini tlàtoltzin inhuelçenca tehuellamachti,inhueltecpiltic yuhqui inquimoçòçonahuilia,quimotlatlaçotilia, quimolhuili, tlaxiccaqui no xocoyouh Iuantzin campa intimohuica? auh inyèhuatl quimonanquililiNotecuiyoe, Çihuapillè Nochpochtzinè ca ompa nonàçiz mochantzinco Mexico Tlatilolco, nocon tepotztoca inteoyotl, intechmomaquilia,intechmomachtilia inixiptlahuan intlacatl inTotecuiyo,intoteopixcahuan. Niman yeic quimononochilia,quimixpatilia initlaçòtlanequiliztzin,quimolhuilia, Maxicmati, mahuelyuhye inmoyollo no xocoyouh canèhuatl inniçēquizca çemicac ichpochtli Sancta Maria inninantzin inhuelnelli Teotl Dios inipalnemohuani,inteyocoyani, in Tloque Nahuaque, in Ilhuicahua in Tlalticpaque, huelnicnequi, cenca nīquelehuia inic nican nechquechilizque noteocaltzin inoncan nic nextiz, nicpantlaçaz, nictemacaz in ixquich notetlaçotlaliz, noteicnoyttaliz, innotepalehuiliz, innotemanahuiliz canel nèhuatl in na inoicnohuàcanantzin intèhuatl ihuan in ixquichtin inic nican tlalpan ançepantlaca, ihuan in occequin nepapantlaca notetlaçotlacahuan in notechmotzatzilia, innech tèmoa innotech motemachilia, ca oncan niquincaquiliz inin choquiz,inin tlaocol inic nicyectiliz, nic pàtiz inixquich nepapan in netoliniliz, intonehuiz,in chichinaquiliz. Auh inic huelneltiz in nic nemìlia in innoteicno yttaliz ma xiauh in ompa ini tecpāchan in Mexìco Obiſpo, auhtiquilhuiz inquenin nèhua nimitztitlani inic ticyxpantiz inquenin huelçenca nicelehuia inic ma nican nechcalti, nechquechili inipan in

 tlal-

tlalmantli no teocal;huelmoch ticpohuiliz inixquich in otiquittac, oticmahuiçò, ihuan intlein oticcac; auh ma yuhye inmoyollo cahuel nictlaçòcamatiz,auhcaniquixtlahuaz, ca icnimitz cuiltonoz,nimitztlamachtiz,yhuā miec oncan ticmàçehuaz ic nicquepcayotiz ynmociahuiliz inmotlatequipanoliz inic ticnemilitiuh intlein ic nimitztitlani: òcayeoticcac noxocoyouh ynnìiyo innotlàtol ma ximohuicatiuh ma ixquich motlàpal xicmochihuili. Auh niman ic ixpantzinco onmo pechtecac quimolhuili no tecuiyoè,Çihuapillè caye ni yauh innic neltiliz, inmiyòtzin, inmotlàtoltzîn, ma ocnimitznotlalcahuili innimocno maçehual. Niman ic hualtemoc inic quineltilitiuh ini netitlaniz connamiquîco incuep òtli huallamelahua Mexico.

In o àcico ìtic altepetl, niman ic tlamelauh ini Tecpan chantzinco Obiſpo inhuelyancuican hualmohuicac Teopixca tlàtohuani itocatzin catca,D. Fray Iuan de Sumarraga S. Franciſco Teopixqui. Auh in o àcito niman ic moyèyecoa inic quimottiliz, quîntlatlauhtia initetlayeçolticahuan, initlannencahuan inic conittotihue, yeachi huècauhtica inconnotzaco,in ye omotlanahuatili in Tlàtohuani Obiſpò inic calaquiz. Auh inoncalac niman ixpantzinco motlanquaquetz, mopechtecaç, niman ye ic quimixpantilia quimopohuililia ynìyotzin ynitlàtoltzin ilhuicac Çihuapilli, ini netitlaniz: no ihuan quimolhuilia inixquich oquimahuiçò, in oquittac, in oquicac. Auh in oquicac inmochi itlatol,inetitlaniz iuhquin àmo çenca monelchiuhtzino, quimonanquilili, quimolhuili nopiltzè ma occeppa tihuallaz,oc ihuian nimitzcaquiz, hueloc itzinècan niquittaz, nic nemiliz intlein ic otihualla inmotlanequiliz, inmotlaelehuiliz. Hualquiztlaocoxtihuitz, inic àmo nimam oneltic ininetitlaniz.

Niman hualmoquep izça ye ìquac ipan çemilhuitl,

niman

niman oncã huallamelauh inicpac tepetzintli, auh ipan tzinco àçito in ilhuicac Çihuapilli izçan ye oncan inca nin acattopa quimottili, quimochialitica; auh in oiuh quimottili ixpantzinco mopechtecac motlalchitlaz quimolhuili, notecuiyoè, tlacatlè, Çihuapillè, no xocoyohuè, Nochpochtzinè caonihuia in ompa otinechmotitlanili, ca onic neltilito in miìyotzin in motlàtoltzin maçihui in ohuìhuitica in onicalac inompa iyeyan teopixca Tlàtohuani, ca oniquittac, ca òixpan nictlali inmiìyotzin, in motlàtoltzin in yuh otinech monànahuatili, onech pacca celì, auh ôquiyec cac; yece inic onech nanquili, yuh quin àmo iyollo ômàcic, àmo monelchihua, onechilhui occeppa tihuallaz, oc ihuiyan nimitzcaquiz, hueloc itzinècan niquittaz intlein ic otihualla motlayelehuiliz, motlanequiliz. Huelitech oniquittac inyuh onech nanquili camomati inmoteocaltzin ticmonequiltia mitzmo chihuililizq̃ nican àço çan nèhuatl nic yòyocoya, acaçomo motencopatzinco; caçenca nimitznotlatlauhtilia notecuiyoè, Çihuapillè Nochpochtzinè manoçoàca çeme intlaçòpipiltin iniximacho, inixtilò, in mahuiztilò itechxicmocahuili inquitquiz, yn quihuicaz in miìyotzin, yn motlàtoltzin, inic neltocoz, canel nicnotlapaltzintli, cani mecapalli, cani cacaxtli, cani cuitlapilli, canatlapalli, canitconicà nimamaloni, càmo no nènemian, càmo nonequetzayan in ompa tinech mihualia Nochpochtzinè, No xocoyohuè, Tlacatlè, Çihuapillè, ma xinech motlapopolhuili nic tequipachoz in mixtzin, in moyollotzin, ipan niyaz, ipan nihuetziz inmoçomaltzin, inmoqualantzin Tlacatlè Notecuiyoè. Quimonanquilili izçenquizca mahuiz ichpochtzintli tlaxiccaqui no xocoyouh mahuelinhye inmoyollo càmo tlaçotin innotetlayecolticahuan, innotìtitlanhuan, inhuel intech nic cahuaz inquitquizq̃ in niìyo, innotlàtol, inquineltilizque in notlanequiliz; yece

yece huel iuhmonequi inic hueltèhuatl ic tinemiz, ipan
ti tlàtoz, huelmomatica neltiz mochihuaz, innoçializ,
innotlanequiliz; auh huelnimitz tlatlauhtia no xoco-
youh, yhuan nimitztlaquauh nahuatia cahuel occeppa
tiaz in moztla tiquittatiuh in Obispo auh nopampa xic
nèmachti, huel yuh xic caquiti innoçializ, innotlanequi-
liz, inic quineltiliz inquichihuaz noteòcal niquitlanilia,
yhuanhueloccеppa xiquilhui inquenin huelnèhuatl ni
çemicac ichpochtli Sancta Maria in ninantzin Teotl Dios
in ompa nimitztitlani. Auh in Iuan Diego quimonanqui-
lili, quimolhuili notecuiyoè, Çihuapillè, Nochpochtzinè
macamo nic tequipacho in mixtzin, in moyollotzin ca
huelnoçenyollocacopa nonyaz noconneltilitiuh inmiìyo-
tzin inmotlàtoltzin caniman àmo nicnocacahualtia, ma-
noçe nic tecococamati in òtli canon yaz canoconchihua-
tiuh in motlanequiliztzin, çan huelye in àçocàmo ni-
yeccacòz; intlanoce yeonicacoc àcaçomo nineltocoz,
ca tel moztla ye teotlac inye oncalaqui tonatiuh, nic
cuepaquiuh inmiìyotzin inmotlàtoltzin intlein ic nech
nanquiliz in Teopixcatlatohuani, caye nimitznotlalca-
huilia no xocoyohuè, Nochpochtzinè tlacatlè, Çihuapillè,
ma oc ximoçehuìtzino, niman ic ya inichan moçehuito.

Auh inimoztlayoc Domingo huel oc yohuatzinco
tlàtlayohuatoc ompahualquiz inichan huallamelauh in
Tlatilolco, quimattihuitz in Teoyotl, ihuan inic tèpo-
hualoz: nimanyè inicquittaz Teopixca tlàtohuani; auh
àço yeipan màtlactli hora inôneçencahualoc inic omocac
Missa, ihuan otepohualoc ic hual xin inichquich maçe-
hualli; auh in yèhuatl Iuan Diego niman ic yà ini tec-
panchantzinco in Tlàtohuani Obispo, auh in ô àcito ix-
quichitlàpal quichiuh inic quimottiliz, auh huel ohuì-
tica in occeppa quimottili, icxitlantzinco motlanqua-
quetz, choca, tlaocoya inicquimononochilia, inicquimix-

panti-

pantililia iniìyotzin,initlàtoltzin in ilhuicac çihuapilli, inic àço çanen neltocoz ini netitlaniz ini tlanequiliztzin çenquizca ichpochtli, inic quimochihuililizque, inic quimo quechililizque initeòcaltzin incanin omotlatenehuili incanin quimonequiltia. Auh in Tlatohuani Obispo huel miac tlamantli inicquitlàtlani,quitlatemoli,inic huel iyollomàciz, campa inquimottili, quenamècatzintli huelmochquimopohuilili in Tlàtohuani Obispo. Auh maçihui inhuel mochquimo melahuilili in yuhcatzintli, ihuan inixquich oquittac, oquimahuiçò incahuelyuh neci ca yèhuatzin izçenquizca Ichpochtzintli ini tlaçòmahuiz nanzin in toTemaquixticatzin toTecuiyoIesuChristo; yece àmo niman ic omonelchiuh quìtto ca àmo çan ica itlàtol,itlaìtlaniliz mochihuaz moneltiliz intlein quìtlani, cahuel oc itlàinezca monequi inic huel neltocoz inquenin huel yèhuatzin quimotitlanilia inilhuicac Çihuapilli. Auh in ô yuh quicac in Iuan Diego quimolhuili in Obispo tlacatlè, tlatohuaniè maxicmottili catlèhuatlyez ininezca ticmìtlanililia, caniman niyaz nic nìtlanililitiuh in ilhuicac cihuapilli onech hualmotitlanili. Auh in ôquittac in Obispo cahuelmonelchihua caniman àtle ic meleltia, motzotzona niman ic quihua. Auh in yehuitz niman ic quimonahuatili quezqui inichan tlaca, inhuel intechmotlacanequi, quihual tepotztocazque, huelquipìpiazque campa in yauh, ihuan aquin con itta, con notzà. Tel iuh mochiuh auh in Iuan Diego niman ic huallamelauh, quitocac in cuepòtli, auh inquihual tepotztocaya oncan atlauhtli quiça inahuac tepeyacac quauhpantitlan quipoloco, manelocnohuian tlatemòque aoccan quittaque, çanyuh hualmoquepquè, àmo çaniyo inic omoxixiuhtlatito, no ihuan ic oquimelelti, oquinqualancacuiti: yuhqui nonotzato in Tlàtohuani Obispo, quitlahuellalilique inic àmo quineltocaz, quilhuiq̃ inic

çan

çan conmoztlacahuilia, çan quipìpiqui in tleinquihual-
molhuilia, ànoçe çan oquî temic, çan oquî cochìtleuh
intlein quimolhuilia, intlein quimìtlanililia; auh huel-
yùh quîmolhuique intla occeppa huallaz, mocuepaz, on-
can quitzitzquizque, ihuan chicahuac qui tlatzacuiltiz-
que inic aocmo çeppa iztlacatiz, tèquamanaz.

Inimoztlayoc Lunes inìquac qui huicazquia in Iuan Diego in ìtla inezca inic neltocoz, aocmo ohualmocuep: yeica inìquac àçito inichan çe ìtla catca itoca Iuan Bernardino oitech motlali in cocoliztli, huel tlanauhtoc, oc quitici nochilito, oc ipan tlàto, yece aocmo inman ye-huelotlanauh: auh in yeyohuac quitlatlauhti ini Tla in oc yohuatzinco, ocstlàtlayohuatoc hual quiçaz, quimonochiliquiuh in oncan Tlatilolco çemein teopixque inic mohuicaz, quimoyolcuitilitiuh, ihuan quimoçencahuilitiuh, ye ica cahuelyuhca ini yollo caye inman, caye oncan inic miquiz ca aoc mehuaz aocmo pàtiz.

Auh in Martes huel oc tlàtlayohuatoc in ompahualquiz ichan in Iuan Diego inquimonochiliz teopixqui in ompa Tlatilolco, auh in ye àçitihuitz inahuac tepetzintli tepeyacac inicxitlan quiztica òtli tonatiuh icalaquianpa inoncan yeppa quiçani, quìto intlaçan nic melahua òtli manen nechhualmottilìti izçihuapilli ca yeppa nechmotzicalhuiz inic nic huiquiliz tlanezcayotl inteopixca tlàtohuani inyuh onech monànahuatili; maocstechcahua in tonetequipachol, maoc nicno nochilìtihuetzi in teopixqui motolinia innotlàtzin àmo çaquimochialìtoc. Niman iC contlacolhui intepetl itzallan ontlècoc yenepa centlapal Tonatiuh yquiçayanpa quiçato inic ìçiuhca àçitiuh Mexico inic àmo quimotzicalhuiz in ilhuicac çihuapìlli inmomati ca inompa ic otlacolo ca àhuelquimottiliz, inhuelnohuiampa motztilìtica: Quittac quenin hualmotemohui icpac intepetzintli ompahualmotztilìtoc

lìtoc in ompa yeppa conmottiliani, con monamiquilico ininacaztlan tepetl, conmoyacatzacuililico, quimolhuili. Auh noxocoyouh, campa in tiyauh? campa intitztiuh? Auh in yèhuatl cuix achi ic mellelmà? cuix noçe pinahuac? cuix noçe ic mìçahui, momauhti? ixpantzinco mopechtecac, quimotlàpalhui, quimolhuilì, nochpochtzinè, noxocoyohuè, Çihuapillè maximopaquiltitie quen otimixtonalti? cuix ticmohuelmachitia in motlaçònacayotzin noTecuiyoè, nopiltzintzinè; nictequipachoz in mixtzin in moyollòtzin, ma xicmomachiltitzino nochpochtzinè, ca huellanauhtoc çe momaçehualtzin noTlahuei cocoliztli initech omotlali ca yeppa ic momiquiliz, auh oc nonìçiuhtiuh in mochantzinco Mexìco noconnonochiliz çemè initlaçòhuan toTecuiyo intoTeopixcahuã, conmo yolcuitilitiuh, ihuã conmo çencahuilitiuh, canel yè inic otitlacatque, intic chiaco intomiquiztequiuh. Auh intla onocon neltilito, caniman nican occeppa nihualnocuepaz, inic non yaz noconitquiz, in miiyotzin in motlàtoltzin Tlacatlè, Nochpochtzinè, maxinech motlapopolhuili, maoc ixquich ica xinechmopaccaiyohuilti càmo ic nimitznoquelhuia, noxocoyohuè, nopiltzintzinè, ca niman moztla niquiztihuetziquiuh. Auh in oyuhqui mocaquiti itlàtol in Iuan Diego quimonanquilili in ienohuàcaçenquizca ichpochtzintli; Maxiccaquì ma huel yuh ye in moyollo noxocoyouh macatletlein mitzmauhti, mitztequipacho, macamo quen mochihua in mix in moyollo, macamo xiquimacaci in cocoliztli, manoçe oc itlà cocoliztli, cococ teòpouliqui, cuix àmo nican nicà nimoNantzin? cuix àmo noçehuallotitlan, nècauhyotitlan in ticà? cuix àmo nèhuatl in nimopaccayeliz? cuix àmo nocuixanco, nomamalhuazco inticà? cuix oc itlà in motech monequì? macamo oc itlà mitztequipacho, mitz àmana, macamo mitztequipacho inicocoliz moTlà-

tzin càmo ic miquiz in axcan itechca; ma huel yuh ye in]moyollo ca yeopàtic: (Auh ca niman huel iquac pàtic iniTlàtzin iniuh çatepan machiztic.) Auh in Iuan Diego in oyuhquicac iniiyotzin, initlàtoltzin inilhuicac Çihuapilli, huel cenca ic omoyollali, huel ic pachiuh ini yollo. Auh quimotlatlauhtili inic maçayè quimotitlanili inic quittatiuh in Tlàtohuani Obispo in quitquiliz itlà inezca, ini neltica, inic quineltocaz. Auh in ilhuicac Çihuapilli niman ic quimonahuatilì, inic ontlècoz in icpac tepetzintli, inoncan canin yeppa conmottiliaya; quimolhuili xitlèco noxocoyouh in icpac in tepetzintli, auh in canin otinech ittac, ihuan onimitznànahuati oncan tiquittaz onoc nepapan xochitl, xictètequi, xic nechico, xicçentlali, niman xic hualtemohui, nican nixpan xic hualhuica. Auh in Iuan Diego niman ic quitlècahui in tepetzintli, auh in oàcito icpac, çenca quimahuiçò inixquich onoc, xotlatoc, cuepontoc in nepapan Caxtillan tlaçòxochitl, in ayamo imochiuhyan; ca nel huel iquac inmotlàpaltilia izcetl: huel çenca àhuiaxtoc, iuhqui in tlaçò epyollòtli inic yohual àhuachyòtoc; niman ic peuh in quitètequi, huel moch quinechico, quicuixanten. Auh in oncan icpac tepetzintli ca niman àtle xochitl inimochiuhyan, catexcalla, netzolla, huihuitztla, nòpalla, mizquitla; auh intla xiuhtotontin mochichihuani iniquac inipan metztli Diziembre ca moch qui quà, qui pòpolohua izçetl. Auh ca niman ic hualtemoc, quihualmotquilili inilhuicac Çihuapilli in nepapan xochitl oquitètequito, auh in oyuh quimottili imaticatzinco conimocuili; niman ye occeppa icuexanco quihualmotemili, quimolhuili, noxocoyouh inin nepapan xochitl yèhuatl intlaneltiliz, in nezcayotl intic huiquiliz in Obispo, nopampa tiquilhuiz ma ic quitta in notlanequiliz, ihuā ic quineltiliz in notlanequiliz, in noçializ. Auh in tèhuatl intinotitlan

ca

ca huel motech netlacaneconi; auh huel nimitztlaquauh nahuatia çan huel icel ixpan Obiſpo tic çohuaz in motilmà, ihuan tic nextiliz intlein tic huica: auh huel moch ticpohuiliz, tiquilhuiz inquenin onimitznahuatì inic ti tlècoz inicpac tepetzintli intic tèteqoitiuh Xochitl, ihuã inixquich otiquittac, otic mahuiçò, inic huel ticyollòyehuaz inTeopixcaTlàtohuani; inic niman ipan tlàtoz inic mochihuaz, moquetzaz in noTeòcal oniquìtlanili. Auh in ocōmonànahuatili in ilhuicac Çihuapilli quihualtocac in cuepòtli Mexico huallamelahua, ye pactihuitz, ye yuh yetihuitz ini yollo ca yecquiçaquiuh, qui yec itquiz, huel quimo cuitlahuitihuitz intlein icuixanco yetihuitz in manen itlàquimacauh, quimo tlamachtìtihuitz iniàhuiaca innepapan tlaçò xochitl.

In o àçico itecpan chan Obiſpo connamiquito ini calpixcauh, ihuan occequin itlan nencahuan intlàtoca Teopixqui, auh quintlatlauhti inic maquimolhuilican inquenin quimottiliznequì; yece ayac cemè quinec, àmo conmo caccanèque, àço yè inic huel oc yohuatzinco; auh ànoce inic yequiximatì, çaquintequipachoa inic imixtlan pilcatinemì, yhuan yeoquinnonotzque inimic nihuã inqui polotò inìquac quitepotztocaque. Huel huècauhtica inotlàtol chixticatca, auh inoquittaq yehuelhuècauhtica inoncan icac motololtiticac, tlatenmatticac in àço notzaloz, ihuan iniuhquinmà itlà quihual itqui qui cuixanotìcac; niman yeic itech on àcique inic quittilizque tlein quihuicatz inic in yollo pachihuiz. Auh inoquittac in Iuan Diego ca niman àhuelquintlatiliz intlein quihuicatz, ca ic quitolinizque, quitotopehuazque noçe ic quimictizque tepiton quihualnexti, ca xochitl; auh in yuh quittaque, camoch Caxtillan nepapan xochitl, ihuan incàmo imochiuhyan inìquac, huel cença qui mahuiçòque; ihuan inquenin huel cença çeltic inic cueponqui, inic

 àhui-

àhuiyac, inic mahuiztic: auh quelèhuique inic quezquitetl conanazq̃, quiquixtilizque; auh huel expa mochiuh q̃ inic motlà palòque concuizquia; niman àhuel mochiuhq̃, yèica inìquac qui quitzquizquia aocmo huel xochitl in quittaya çan iuhqui mà tlàcuilolli, noce tlàmachtli, nocetlàtzontli initechquittaya Tilmàtli. Niman ic quimolhuilito in Tlàtohuani Obispo, intlein oquittaque, ihuan inquenin quimottiliznequi in maçehualtzintli yeizquipa huallalauh, ihuan in yehuel huècauh in yeicoço oncâ tlatlàtol chixtoc, inic quimottiliznequi. Auh in Tlàtohuani Obispo in oyuhquimocaquiti niman ipan ya ini yollotzin ca yèhuatl ini neltica inic iyollotzin màçiz, inic quimo neltililiz intlein ic nemì tlacatzintli: niman motlanahuatili inic niman calaquiz, quimottiliz; auh in ocalac ixpantzinco mopechtecac iniuh yeppa quichihuani; auh occeppa quimotlapohuilili in ixquich oquittac, in oquimahuiçò, ihuan ini netitlaniz: quimolhuili Notecuiyoè Tlàtohuanie caye onic chiuh, caye onic neltili in yuh otinech monahuatili, ca huelyuh onic nolhuilito in tlacatl in noTecuiyo inilhuicac Çihuapilli Santa MARIA in Teotl Dios itlaçònantzin, intiemitlania intlanezcayotl inic hueltinech moneltoquitiz, inic ticmochihuililiz iniTeòcaltzin inoncan mitz mitlanililia, ticmoquechiliz; auh cahuel yuh onicnolhuili, inonimitznomaquili in notlàtol inic nimitz hualnohuiquililiz in itlà inezca ini neltica initlanequiliztzin inic nomac otic mocahuili. Auh ca oquimohuelcaquiti in miiyotzin, in motlàtoltzin; auh oquimo paccaçelili intiemitlania, in itlà inezca ineltica inic mochihuaz, moneltiliz initlanequiliztzin: auh yè in in axcan oc yohuatzinco onechmonahuatili inic occeppa nimitznottiliquiuh; auh onic nitlanilili in itlà inezca inic nineltocoz, inyuh onech molhuili nech momaquiliz; auh caçan niman oquimoneltililili,

lili, auh onech mihuali inicpac tepetzintli incanin yeppa noconnottiliani inic ompa nictètequitiuh innepapan Caxtillan xochitl: auh in onictequitò, onic hualnohuiquilili in oncan tlatzintlan; auh ca imaticatzinco conmoculili; occeppa no cuixanco oconhualmotemili inic nimitzhualnotquililiz, inhueltèhuatzin nimitznomaquiliz maçihui incahuel nicmatia càmo imochiuhyā xochitl inicpac tepetzintli, ca çan tetexcalla, netzolla, huitztlà tenòpalla, mizquitlà àmo ic oninotzotzon, àmo ic nomeyolloac innàcito inicpac tepetzintli innitlachix ca ye xochitlalpan, oncan cenquiztoc inixquichnepapā tlaçò xochitl in Caxtillancayotl àhuach tonameyòtoç inic niman onic tètequito. Auh onechmolhuili inic ipampa nimitznomaquiliz; auh ca yeyuh nicneltilia inic oncan ticmottiliz in itlà nezcayotl inticmitlanilia, inic ticmoneltililiz ini tlanequiliztzin; ihuan inic neci ca neltiliztli in notlàtol, in nonetitlaniz: ca izca ma xicmocelili; auh ca niman ic quihualçouh in iztac itilmà ic oqui cuixanotìcaca xochitl; auh in yuh hualtepeuh inixquich nepapan Caxtillan xochitl, niman oncan momachioti, neztiquiz ini tlaçò ixiptlatzin izçenquizca ichpochtli Santa MARIA Teotl Dios Inantzin inyuhcatzintli axcan moyetztica in oncan axcan mopixtzinotica initlaçòchantzinco iniTeòcaltzinco Tepeyacac motocayotia Guadalupe. Auh in oyuhquimottili inTlàtohuani Obiſpo, ihuan in ixquichtin oncan catca motlanquaquetzque çenca quimahuiçòq̄, quimotztimoquetzque, tlaocoxquè, moyoltoneuhquè; yuhquin àco yà inin yollo inin tlalnamiquiliz: auh in tlàtohuani Obiſpo choquiztica, tlaocoyaliztica quimotlatlauhtili, quimitlanilili ini tlapopolhuililoca, inic àmo niman oquineltili, ini tlanequiliztzin ini ìyotzin ini tlàtoltzin. Auh in omoquetz, quihualton ini quechtlan ic ilpiticatca ini tlaquen ini tilmà Iuan Diego initech omo=

nexiti

nexiti inoncan omomachiotìtzino inilhuicac Çihuapilli. Auh niman ic quimo huiquili, ompa quimo tlalilito ini neteochihuayan; auh oc oncã oçemilhuiti in Iuan Diego inichantzinco Obiſpo oc quimotzicalhui, auh ini moztlayoc quilhuì çaque inic tictèittitiz incanin itlanequiliztzin ilhuicac Çihuapilli quimo quechililizque ini Teòcaltzin: niman ic tetlalhuiloc inic mochihuaz moquetzaz. Auh in Iuan Diego in oyuh qui te ittiti in canin quimonahuatilì ilhuicac Çihuapilli mo quetzaz iTeòcaltzin nimã ic tenahuati in oc onàciznequi inichan inic conittatiuh iniTlàtzin Iuan Bernardino inhuellanauhtoc inìquac qui hual cauhtehuac çeme quinotzazquia Teopixque in oncã Tlatilolco inic quiyolcuitizquia, quiçencahuazquia; inquimolhuili ilhuicac Çihuapilli in yeopàtic. Auh àmo çan içel quicauhque yaz, ca quihuicaque in ompa inichan; auh ino yuh àçito quittaque iniTlàtzin yehuel pactica niman àtle quicocoa, auh inyèhuatl cenca quimahuiçò inquenin imach hualhuico, ihuan çenca mahuiztililo, qui tlàtlani ini mach tleica inyuhqui chihualo, inçenca mahuiztililo: auh in yèhuatl quilhuì inquenin ìquac ompa hualehuac inqui nochilizquia teopixqui in qui yolcuitiz, quiçençahuaz; inoncan tepeyacac quimottilitzino inilhuicac Çihuapilli; auh quimotitlani in ompa Mexico inquittatiuh intlàtohuani Obiſpo inic oncã quimo caltiliz in tepeyacac. Auh quimolhuili inmaçamo motequipachò inca yepactica; inic çenca moyollali: quilhui iniTlàtzin cayenelli canimã ìquac inquimopàtili, yhuã huel quimottili izçan no huelye iuhcatzintli iniuh quimottitìtzinoaya ini Mach; ihuan quimolhuilì in quenin yèhuatl oc oquimotitlanili Mexico in quittaz Obiſpo. Auh mano inìquac yèhuatl quittatiuh mahuelmoch ic quixpãtiz quinonotzaz in tlein oquittac, ihuan inquenin tlamahuiçoltica oquimopàtili: auh mahuel yuh quimo

tocayo-

tocayotiliz, mahuel yuh motocayotitzinoz izçenquizca ichpochtzintli Santa MARIA de Guadalupe ini tlaçò ixiptlatzin. Auh niman ic quihualhuicaque in Iuan Bernardino inixpan Tlàtohuani Obispo inqui nonotzaco, inixpan tlaneltilico. Auh inehuan inimach Iuan Diego quin calloti inichan Obispo achi quezquilhuitl in oc ixquich ica mo quetzinò iTecòcaltzin tlàtoca Çihuapilli in oncan Tepeyacac in canin quimottitili in Iuan Diego. Auh intlàtohuani Obispo quìquani ompa in Iglesia Mayor initlaçò Ixiptlatzin inilhuicac tlaçò Çihuapilli, qui hualmoquixtili in ompa itecpan chan, ini neteochihuayan mo yetzticatca; inic mochi tlacatl quittaz, qui mahuiçoz ini tlaçò Ixiptlatzin. Auh huel çenmochi izçemaltepetl olin, inquihualmottiliaya, in quimahuiçoaya initlaçò ixiptlatzin, huallateomatia, quimo tlatlauhtiliaya; çenca quimahuiçoaya in quenin teotlamahuiçoltica inic omonexiti, inic nimã mà aca tlalticpac tlacatl oquimìcuilhui ini tlaçò ixiptlayotzin.

In tilmàtzintli incolol catca in Iuan Diego ini techtlamahuiçoltica monexiti in ixiptlatzin ilhuicac Çihuapilli ca Ayatzintli achi tilactic catca, ihuan tlayec ìquitilli yè ica ca inìquac in, in maçehualtzitzintin mochtin ayatl inin tlaquen inin Neololtzincatca, Çanyèhuantin in Pipiltin in Teteuctin, yhuan in yaotiàcahuan in yamanqui in ichca tilmàtli ic mochìchihuaya, ic mololoaya; in ayatl cayemomati ichtli ic mochihua, initech quiça in metl: auh inin tlaçò ayatzintli initech monexiti in çenquizca ichpochtzintli, to çihuapillatòcatzin ca ozçotitica yamanca icpatl inic ìtzontica, inic çaliuhtica; auh inic quauhtic ini tlaçò ixiptlayotzin initech ompehua ini xocpaltzin inic on àci iquayollotzinco quipia chiquacemiztitl ihuan çe çihua iztitl; ini tlaçò xayacatzin çenquizca mahuiztic, tecpiltic achi yayactic, ini tlaçò

tlac-

tlactzin inic monexitia mocno matcatzintli, i elpantzinco mo ma nepanotzinotìcac, oncan hualpeuhtica ini pitzahuayantzinco: auh camò paltic ini nelpiayatzin; çan iyo in yeccampa icxitzin tepiton iquac neci ini cactzin nextic: ini nechìchihualtzin tlaztalehualtic inic neçi panipa; auh ini çeçehuallopan iuhquin chichiltic, inic nepapan xochitlàtlamàcho, izquixochi mìminqui: auh nohuiā teocuitla tene, auh inic motzitzquìtica ini quechtlantzinco teocuitla yahualli tlilhuahuanqui inic tenmalaca chiuhtica, inepantla cà Cruz. Auh ocno tlàtecpa hual neci ocno çe itlaquentzin yamanqui iztac huel imàquechtlantzinco hual àaçitica, tenchayahuac. Auh in pani itlapachiuhcatzin ilhuica xoxiuhqui, huel iquapantzinco onhualehua, àtle ic quitlapachoa ini xayacatzin, huel icxitlantzinco hualhuetzi achi nepantlà ic màpantzinotica; huelnohuian teocuitla tene, achi patlactic inic tene; auh nohuian teocuitla çiçitlallo: auh in yemochintin çiçitlaltin ompohualtin on chiquaçeteme. Auh initzontecontzin yc iyeccan pantzinco inic mo tololtitìcac; auh icpantzinco manì teocuitla corona quaquahuitztic ipan ini tlapachiuhcatzin. Auh icxitlantzinco ca in metztli tlacpacpa initztìcac ini quaquauh, huel inepantlà in moquetzinòticac, auh no yùhneci huel no inepantlà in tonatiuh inic quimotoquilitìcac ini tonameyo nohuiampa quimo yahualhuìticac, huel macuilpoalli ini teocuitla pepetlaquillo, çequi huehueyac, cequi tepitoton, ihuan cuecuetlanqui. Auh huel màtlactin omome in quiyahualoa ini xayacatzin, ihuan ini tzontecontzin, auh in yemochi nenecoc ic huetzi ompohualli on màtlactli ini tonameyotzin, ini pepetlaquillotzin; auh ini tlòtloc inic tlatlantica iten tilmàtli iztac mextli inquimo yahualhuitìcac. Auh inin ytlaçò ixiptlatzin ihuan in yemochi ca çe Angel inipan tlacçatìcac, çan huel ipitzahuayan

tlanti-

tlantica inic neçi; auh inicxitlāpa àtle neçi yuhquin mixtitlan actica; inic ontlami initē tilmàtli itlapachiuhcatzin ilhuicac Çihuapilli, inicxitlampatzinco huel yectli inic onhuehuetzi nohuian necoccampa quitzìtzitzquitìcac Angel; auh ini neololol, ini nechìchiuh chichiltic, auh teocuitlatl iniquechtlan ic çaliuhtica; auh ini Atlapal nepapan quetzalli, nepapan ìhuitl çoçouhtìcac, quihuicatìcac ini màma Angel; auh inic neçi huel iuhqui in pactìcac motlamachtitìcac inic quimonapalhuìtica in ilhuicac Tlàtocaçihuapilli. —

NICAN MOTECPANA IN IXQVICH TLAMAHVIÇOLLI YEQVIMO CHIHVILIA IN ILHVICAC ÇIHVAPILLI TOTLAÇONANTZIN GVADALVPE.

(✠)

HVel qui yacatì inìquac yancuican quimohuiquilìque inompa tepeyacac in oyuh yecauh ini teòcaltzin, inixquich tlamahuiçolli quimochihuili. Cainìquac in, ca huel mohueychiuh intlayahualoliztli ic quimohuiquilique, çenquizque inixquichtin teopixquecàtca ihuan in nepapan Caxtilteca in ye inmac càtca altepetl; no ihuan inixquichtin Tlàtoque Pipiltin Mexìca; ihuan in occequin nohuian altepehuàcan tlaca, huel tlaçencahualoc, inic yec tlachìchihualoc in nohuian ipan Cuepòtli inic hualquiztica Mexìco inic on àci Tepeyacac in oncā omoquetz iTeocaltzin in ilhuicac Çihuapilli. Huel miec inic oneahuiltiloc, inic pàpacoac, inic huiloac; in cuepòtli huel tentihuia, ihuan in necoc campa atezcatl cahuel oc huècatlan catca, àmo çan quexquich in maçehualli acalco huia cequin mìcalìtihuia, mo yaonanamiquia. çeme yèhuan intlaminquè in mo Chichi-

 meca

meca chìchihuaya, achi huel contilini ini tlahuìtol, auh àmo inèmachpan quiztiquiz in mitl niman quimin çeme in oncan mìcaltinenca quinalquixti iniquech niman oncan huetz: auh in oquittaque ca ye omomiquilì niman quimohuiquililìque izcenquizca Ichpochtli toçihuapillatòcatzin ixpantzinco quitecatò, ini huayolque quimotzàtzililia inic matlacahua yni yollotzin, ma quimozcalili, Auh in oyuh quihualcopinilìque in mitl, àmo çan iyo inquimozcalili, inquimoyolitili, no ihuan nimā pàtic in oncan ic nalquiz in mitl, ça ixquich mocauhtiquiz ini nezca, inic calac, ihuan inic quiz in mitl: auh niman moquetztehuac, còtlatocti inic quimo pàpaquiltiliaya in ilhuicac çihuapilli; auh huelmochi tlacatl çenca tlamahuiçò; ihuan quimo yectenehuilìque izçenquizca ichpochtli ilhuicac çihuapilli Santa MARIA de Guadalupe; inquenin yequimoneltililìtiuh ini tlàtoltzin inquimolhuili in Iuan Diego, inic çemìcac quinmopalehuiliz, quinmomanahuiliz in nican tlaca; ihuan in aquìque itechtzinco motzatzilizque. Auh yuhmìttoa inin tlacatzintli niman ìquac oncan mocauh initlaçò chantzinco in ilhuicac Tlaçòçihuapilli oncan quimotlàtlachpanililiaya ini teòcaltzin, inithualtzin ini quiahuactzin.

INìquac huey cocoliztli manca inipan xihuitl mill y quinientos y quarenta y quatro, in huellalpoliuh inipā huèhuey Altepetl, çeçemilhuitl motocaya macuilpohualli Tlacatl nel conpanahuiaya; in oyuhquimottilìque ini tlaçòhuan totecuiyo San Francisco Teopixque, in àmo çehui, in niman àtle quimopàchihuia, inye ahuil òtlatoca, in yemotlalcanahuilia, in yemotlalpolhuia inipal nemoani toTecuiyo; niman ipan motlàtoltìque inic tlayahualoloz, huiloaz in ompa Tepeyacac, intlaçò Teopixque quinmonechicalhuìque huel miactin in pipiltzitzintin, çihua, oquichtin inquin ye chiquaçen xiuhtia, in-

inquin ye chicon xiuhtia mo meçahuitectàque inic yà tlayahualoliztli: oncan hualquiz in Tlatelolco Teopan, çemòtlica quimotzatzililitàque intoTecuiyo inic ma quimocnoyttili ini atzin, ini tepetzin, ma ye ixquich ini çomaltzin, ini qualantzin, maçã huel icatzinco, ipãpatzinco initlaçò mahuizNantzin izçẽquizca ichpochtli, to çihuapillatòcatzin Santa MARIA de Guadalupe Tepeyacac: huel yuh àçito ini TeopãChantzinco in ompa huelmiec tlatlatlauhtiliztli quimochihuilìque in Teopixque. Auh quimo nequilti in ipalnemohuani Dios in ica itepan tlàtoltzin, ini tlatlatlauhtiliztzin in icnohuàcatzintli, ini tlaçò mahuiznantzin niman çeuhta in cocoliztli, ini moztlayoc, aocmo miac tlacatl in omotocac; yequene ça cana ome, yei tlacatl inic çehuito cocoliztli.

IN oc ipeuhyan inquiniuh hual àçico tlaneltoquiliztli, in nican tlalpan in axcan motocayotia Nueua Efpaña; huel çenca miac inic quinmotlaçòtili, inic quinmopalehuili, inic quinmomanahuili in ilhuicac çihuapilli çenquizcaichpochtli Santa MARIA in nican tlaca inic huel quimomacazque, initech hualmopachozque intlaneltoquiliztli, inic quitelchiuhque, inic qui ìyaque intlateotoquiliztli, inic omo tlapololtìtinemico in tlalticpac, in tlayohuayan inmixtecomac ic oquin nemiti in tlacatecolotl; ihuan inic çẽca itechtzinco motzatziliz q̃, tlaquauhtlamatizque; oquimonequilti inic nican omentin tlaca oquin mottititzino in yancuican yhuan o in màçehualtic ini tlaçò ixiptlatzin izçenquizca ichpochtzintli teçihuapillàtocatzin in nican inahuac altepetl Mexico moyetztica inquimottititzino in Iuan Diego inoncan Tepeyacac Guadalupe: nimanyè inixiptlatzin moteneuhtzinca Remedios quimottititzino in Dõ Iuan in oncan Totoltepec, inquimottilitzino inicpac Tepetzintli metitlã moyetzinòticatca, in axcan onçan ìcac iTeocaltzin; Quimohui-

quili inichan oncan achiquezqui xihuitl quimopiali,auh çatepan quimochichihuilili çe teocaltzintli inixpan inical inic ompa conmìquanili. Auh inye achi quexquich cahuitl inompa moyetztica; itech motlali huey cocoliztli in Dō Iuan auh in omottac,inca yetlanahui inaoc huel maquiçaz, moquetzaz, quin tlatlauhti ini pilhuan maçehualtzitzintin totoltepec tlaca inic quihuicazque Tepeyacac in ompa moyetztica izçenquizca ichpochtli Totlaçònantzin Guadalupe in àço quipanahuia ome leguas inic quihuècaitztica in oncan totoltepec. Yè ica quimatia in quenin quimopàtili in ilhuicac Çihuapilli in Iuan Bernardino Quauhtitlā chane iTlàtzin in Iuan Diego izçayenoyè itechcatca huei cocoliztli; ihuan inye ixquich tlamahuiçolli yequimochihuilia. Niman ic tlapechco contecaque quihuicaque in ompa Tepeyacac : auh in ocontecato inixpantzinco ilhuicac Çihuapilli Totlaçònantzin de Guadalupe, niman ye ic quimochoquiz tlatlauhtilia ixpantzinco mocno teca,mocno mati,quimìtlanililia inic ma quimocnelili, maquimopàtili initlallo, iniçoquio, àço huel occemilhuitzintli quimonemitiliz initlalticpactzinco, inic huel quimotlayecoltiliz in yèhuatzin, ihuā ini tlaçòconetzin; auh quimopacca çelili inicnohuàcatzintli ini tlatlatlauhtiliz, çenca mopàpaquiltia, mohuehuetzquitia in oquimottili, quimotlatlaçòtilia,inic quimononochilia, ximoquetza cayeotipàtic, ximocuepa in ompa in mochan : auh nimitznahuatia inicpac tepetl in canin icac ímetl inoncan tiquittac nixiptla xicquetza çe Teòcaltzintli in oncan yez ; ihuan occequi ic quimonànahuatili in tlein quichihuaz : auh niman ìquac pàtic. Auh in oyuh con motlatlauhtili izçenca quitlaçòcamati, ini teicneliltzin, hualmocuep inichan ça icxipan, aocmo quinapalòque. Auh in o àçico nimā quineltili,quiquetz ini Teòcaltzin ini tlaçò ixiptlatzin in ilhuicac Çihuapilli

mote·

moteneuhtzinoa Remedios in oncan axcan moyetztica. Auh in oyuh yecauh ini Teocaltzin huel yèhuatzin in omocalaquitzinoto, inòmatzinco omoquetzinoto, inipan altartzin inyuh axcan moyetztica, yhuan inyuh ìcuiliuhtica inipan inixquich itlamahuiçoltzin.

NIcan ipan altepetl Mexìco çemè caxtilteca pipiltin itoca Don Antonio Carauajal quihuicac occe telpocatzin ihuanyolqui ompa ya in Tollantzinco, auh inic onquizquè in oncan Tepeyacac, oconcan calàq̃ ini teopanchantzinco izçenquizca ichpochtli Totlaçònantzin Guadalupe; oc oncã moteochiuhtiquizquè quimotlàpalhuìtiquizque inilhuicac Tlatòca Çihuapilli inic quinmopalehuiliz, quimomanahuiliz; ihuan qualli quinmàxitiliz in ompa ic hui. Auh in ohualquizque, in ye nènemi òtlica ic mononotztàque ini techpatzinco izcenquizca ichpochtli inyuh monexiti ini tlaçò ixiptlayotzin, in huel huey tlamahuiçoltica: ihuan in ye ixquich nepapan tlamahuiçolli yequimochihuilia, inic quinmocnelilia in aquìque itechtzinco motzatzilia; auh inye òtlatocatihui ini Caballo inipan yetihuia Telpocatzin, çan ipan hualhuetz inic tlahuelcuic, cuixnoçè itlaquimauhtì, huel ihui in onehuac, motlaloa, atlauhtla, tepexic, texcalla, in ocnen ixquich itlàpal icquitititzaya freno aoc huelquixîco, àço media legua inquitocti, in ocnen quitzacuilizquia inin tehuicalhuan, niman aochuel mochiuhque yuhqui, in ècatoco ic yauh, niman quipoloto, inmomatque àmo yecana oquitetextilito, canoço huel ohuìcã incanin o tlamelauhtiquiz, cahuel atlauhtla, texcalla; auh quimo nequilti inTotecuiyo, ihuan izçenquizca icnohuàcatzintli itlaçò mahuiz Nantzin quimo maquixtili iniquac quipãtilito, in ipan àçito ca moquetztìcac inCaballo tolotìcac, iuhqui in oquicòcolo inima, niman aoc huel molinia, auh intelpocatizn çe icxi icpilcac estribotitech otlatzicò, Auh in oquit-

taque

taque çenca huel oqui mahuiçòq̃ in yoltica, ihuã in nimã àquen in mochiuh, manoçe cana omococò, nimã icquinapalòque, quihualquixtìque inicxi: auh in omoquetz quitlàtlanìque quenin omaquiz in àtle ipan omochiuh, auh in yèhuatl quimilhui ca ye oanquimottilìque inquenin ìquac otihualquizq̃ Mexìco oncan tihualquiztiquizq̃ ichantzinco inilhuicac Çihuapilli totlaçò Nantzin Guadalupe oncan tic hualmahuiçòtehuaque ini tlaçò ixiptlatzin tic totlatlauhtilique, auh çatepan òtlica ictohual nonotztiàque in ixquich tlamahuiçolli yequimochihuilia, inquenin huel huey tlamahuiçoltica monexiti ini tlaçò ixiptlatzin; auh ca huel çẽca çenmochi ipan ya in notlalnamiquiliz huel nicnoyolloti. Auh yè inìquac oyuh ninottac, in huel onino ohuìcanaquì in aoccã huel nimaquiçaz ca yeppa nimiquiz, nipòpolihuiz, in niman aoctle oncatca nopalehuiloca, çã nimã ìquac çenmoch ica in noyollo nicnotzatzilili izçenquizca ichpochtzintli ilhuicac Çihuapilli Totlaçònantzin Guadalupe inic ma nech mocnoittili, manech mopalehuili; auh ca çan nimã ìquac onic nottili inquenin huel yèhuatzin iniuh monexitìtica inipan itlaçò ixiptlayotzin in toçihuapillatocatzin Guadalupe in onechmopalehuili, in onechmomaquixtili, oquimotzitzquilili ini freno in Caballo, inic nimã omoquetz, oquimotlaca machiti, iuhqui inixpantzinco omopachò, omotlanquacolo inyuhqui quenin oipã anmaxitico: huel çenca icquimo yectenehuilìque in ilhuicac Çihuapilli niman ic òtlatocaque.

CEppa çe Caxtiltecatl ixpantzinco motlanquaquetztìcaya inilhuicac Çihuapilli totlaçò Nantzin Guadalupe quimotlatlauhtilìticatca. Auh mochiuh coton in meçatl icpilcaya çe huey lampara in huel yetic inixpãtzinco pilcaya; auh niman iquapan huallamelauh, huel ipan ini tzontecon huetzico, auh in ixquichtin oncan ocatca

omo-

omomatque àço niman omic àço equi qua xaman, auh ànoçe huel oquicocò; yè ica ca huel huèçapan in hualehuac: Auh àmo çan iyo in àquen mochiuh, in àcan mococò yeçe in lampara niman àcan pachiuh, noçe tepiton ìtlacauh ihuan in tehuilotl àmo tlapan, auh in azeite oncan ocatca àmo onoquiuh ihuan àmo oçeuh inic tlatlaticatca, huel çeca quimahuiçòq̃ mochi tlacatl inixquich tlamahuiçolli çã çemi quimochihuili in ilhuicac Çihuapilli.

INyèhuatl Licenciado Iuan Vazquez de Acuña Vicario catca in huel miac xihuitl oncan motlàpiali. Çeppa mochiuh ye qui mochihuiliz Miſſa in oncan Altar mayor auh omoch çèçeuh in candela; auh in Sachriſtan oc ya inqui tlatito, yè inic çenca yè yecani in oncan, auh in Teopixqui mochialìticatca inic tlatlaz candelas, quittac in itech itonameyotzin ilhuicac Çihuapilli hualquiz ome yuhqui in tlemiahuatl, noçe iuhqui, in tlapetlanillotl qui tlàtlatico in candelas necoc campa: huel çenca quimahuiçòque inin tlamahuiçolli inixquichtin oncan iteopan chantzinco catcaya.

INìquac huel yancuican ilhuicac Çihuapilli quimottititzino in Iuan Diego ihuan in huei tlamahuiçoltica mo nexiti initlaçò ixiptlatzin, huel çenca miec in tlamahuiçolli quimochihuili; yuh mittoa no ihuã ìquac motlapò in ameyaltzintli, ini tepotzca iteòcaltzin ilhuicac Çihuapilli tonatiuh iquiçayampa, huel oncã in canin quimonamiquilito in IuãDiego inìquac quitlayahualhui tepetzintli inic àmo quimottilizquia ilhuicac Çihuapilli in oc acattopa quinec quinotzaz Teopixqui, inqui yolcuitizquia, in quiçencahuazquia iniTlatzin Iuan Bernardino in huel tlanauhtoya, huel oncan inquimo yacatzacuilili, ihuan in oncan conmihuali xochitequito iniepac tepetzintli, no ihuan oncan conmottitili in tlalmantzintli in oncan moquetzaz teòcaltzintli, ihuan in oncan ça içen quihualmi-

huali inic quittaz Tlàtohuani Obispo in quimotitlanilili xochitl ini neltica, ihuan ini nezca, itlanequiliztzin, ic mochihuaz iteòcaltzin; in yeo moch hualmittotiquiz. Inin atzintli inoncan meya, maçihui in màcoquetza ic moloni, ic momoloca àmo ic pepeyahua, manoçè huey quitoca caçan huel tepitzin, ihuan huel chipactic àhuiac, yece àmo huelic achi yuhqui in xoxococ, quimopàchihuia inixquich cocoliztli nepapan, in aquìque izçen yollòcacopa conì, noçe ic màaltia; ic ipampa àmo çan tlapohualli tlamahuiçolli ye quimochihuilia izçenquizca ichpochtzintli ilhuicac çihuapilli Totlaçònantzin Santa MARIA de Guadalupe.

CE Caxtillan çihuatl chane catca in nican ipan altepetl Mexico çan ixpeuh in yepoçauhtiuh in ìte yuhqui in ìtexihui, iuhqui in ye cuitlaxitiniz: otla yè yecòque in titici Caxtilteca, nepapan pàtli icqui pàtiaya; niman àtle qui namic, manoçe quimopàchihui, ilhuice ohueixtitia, ye màtlactli metztli ini techca ini cocoliz, yhuan yehuel yuhca ini yollo caniman aoc huel pàtiz, ca icmiquiz intlacamo yèhuatzin quimopàtiliz in ilhuicac Çihuapilli, çenquizca ichpochtli Santa MARIA de Guadalupe: auh tlanahuati inic quitlapechhuizque ompa qui huicazque in tepeyacac ini chantzinco ilhuicac çihuapilli: Auh yohuatzinco conehuiltìque; auh in ocon àxitito ini teopan chantzinco, ixpantzinco contecato, nimã ye ic conmotlatlauhtilia moch ica iniyollo inic maquimocno yttili, ma quimopàtili; ixpantzinco choca, mocnopechteca: auh quitlan matepitzin macò ini amealtzin inic coniz, auh in oyuh conîc nimã ic yamanix, peuh in ye cochi, auh in yeoquipanahui nepantla tonatiuh, in yetziliniz çe, in quihuicaque, oc hualquizque quiahuac tlatlamahuiçoto, ça içel quihual cauhtiquizque in oquic on cochi: On yamanix: auh ceme in maçehualtzitzintin

in oncan nètollèque tlàtlachpantineini Teopan, in yeoquittac itzintlã hual quiça huel temàmauhtì cohuatl, çenmatl, ihuã çemiztetl inic hueyac ihuan hueltenahuac, huel çenca omo mauhtì niman quitzàtzili in Caxtillan çihuatl cocoxcatzintli, niman ic içatehuac, meuhtehuac, huel çenca miçahui momauhtì, tzatzàtzic inic tenotza, nimã oncan cõmictìq̃ in cohuatl; auh nimã iquac pàtic, opachiuh inìte, auh oc onahuilhuiti in oncan, inic çeçemilhuitl quimo tlatlauhtiliaya inilhuicac Çihuapilli in oquimocnelili in oquimopàtili; auh in iquac hualmocuep aocmo quihual napalòq̃ ça huallacxipàhui ye huel pactihuitz aocle màquicccoa.

CE Caxtiltecapilli chane in nican ipan altepetl Mexìço huel chicahuac inic quicocoaya initzontecon, ihuan ini nacaz, yuhqui ye cuitlaxitiniz, niman àtle quimopàchihui, aoc huel quìyohuiaya: tlanahuati inic huicoz in ompa itlaçò chantzinco izçenquizca ichpochtzintli Totlaçònantzin Guadalupe, Auh in o àçito ixpantzinco, huel izceyollòcacopa quimo tlatlauhtilì inic maquimopalehuilì, ma quimopàtili; auh omo nètolti, ca intla oquimopàtilì ixpantzinco qui huenchihuaz ce tzontecomatl iztac teocuitlatl, auh çan niman iquac ino àçito opàtic. Auh in yuh chiucnahuilhuiti inichantzinco ilhuicac çihuapilli hual mocuep in ichan hualpactia, niman aocle qui cocoa.

CE çihuatzintli itoca Cathalina itexihuia, auh inoquittac in nimã aocle quimopàchihuia, inyehuellanauhtoc, auh in titiçi quìttoa aocmo mehuaz cayeppa miquiz: tlatlatlauhti inic quihuicazque in ompa iteopanchantzinco in ilhuicac Çihuapilli Totlaçònantzin Guadalupe: auh in o yuh càxitito huelmochica ini yollo quimotlatlauhtili inic maquimopàtili, niman ic qui hualquixtìtiàque ome tlacatl quihual tzìtzitzquìtiàque, huel ixquich itlàpal quichiuh inic àçito inoncanca ſameyaltzin; auh huelmochica iniyollo inic confe in atl oncan meya, nimã ic oncan opà-

tic,

tic, iuhquin èecatl nohuiampa itech hualquiz, ilhuice îcamacpa inic conîc in atl. Auh inon calac iteopanchantzinco Çihuapilli yeopàtic aoctle quicocoa.

CE San Francisco Teopixcatzintli in àtle icactzin itocatzin Fray Pedro de Valderrama huel tlanahuia inqui cocoa, çe ixopil in huel otlanauh in niman huel aoc pàtiz intlacamo qui cotonilizque, yè ica itech omotlali in huey qualocatl niman ic ìçiuhca qui huicatihuetzque in ompa itlaçò chantzinco in ilhuicac Çihuapilli Guadalupe auh in oyuh ixpantzinco àçito niman icquitòton intzotzomàtli, ic quimiliuhticatca ixopil, quimottitili in ilhuicac Çihuapilli: ihuan huelmoch ica iniyollo quimotlatlauhtili inic maquimopàtili; auh ca çanniman ìquac o pàtic, auh in yepactica ça icxipan omocuep in ompa Pachòcan.

OCno çe Caxtiltecapìlli itoca Don Luys de Castilla çe icxi huel poçahuac, auh in ye huel otlanauh, ye cocoyoca inic palani inniman aoctle quimopàchihuia in icquipàtia in titici. Auh yehuel yuhca ini yollo ca icmiquiz, yuh mìttoa quimolhuili intlacpacTeopixqui omo teneuh, inquenin yèhuatl quimopàtili in ilhuicac Çihuapilli Totlaçònantzin Guadalupe niman ic tlanahuati quichihuazque in teocuitlapitzq̃ çe iztac teocuitla icxitl inixquich huey in icxi; niman icquihualmotitlanilili; inic oncan iteopanchantzinco ixpantzinco quipilozque huel icen yollòcacopa imactzinco hualmocauh inic quimopàtiliz. Auh intitlãtli quicahuaco inìquac ompahualquiz, yemomiquiliznequi, yehuellanauhtoc, auh inìquac mocuep inipan àçito, yepactica, yeoquimopàtili in ilhuicac çihuapilli.

CE Sachristan itoca Iuan Pabon in oncan motlacuitlahuiaya ini teopan chantzinco ilhuicac çihuapilli totlaçònantzin Guadalupe quipiaya çe piltzintli auh itech motlali inquech poçahualiztli, yehuel otlanauh, yemomiquiliznequi, aoc huel cana ini iyo; Quihuicac ixpantzinco,

auh

auh ic conmamatelò in azeite ilampaiatzin ic tlatla; auh çan nimã ìquac pàtic quimocnelili in ilhuicac Çihuapilli.

YN oc itzinècan, in oc ipeuhyan inìquac monexîti ini tlaçò ixiptlatzin izçenquizca ichpochtzintli Totlaçònantzin Guadalupe in nican tlaca tlàtoque Pipiltin huel ìtechtzinco motzatziliaya inic quinmopalehuiliaya, inic quinmo manahuiliaya inin netolinilizpan, ihuan inin miquiztempan, içen mactzinco mo cahuaya çemè yèhuan in, intlàtohuani catca Dõ Francisco Quetzlalmamalitzin Teotihuàcan inìquac xixin in altepetl in huel cactimoman, inniman aocac mocauhtiquiz inic àmo quinmocahualiz tlamachiltiaya in San Francisco Teopixque, inquinequia Tlàtohuani Visorrey Don Luys de Velasco yèhuantzitzin in San Augustin Teopixque quin mocuitlahuìtzinezque, huel ic cenca netoliniliztli quittaque in altepehuàque. Auh inin tlàtocauh Don Francisco, ihuan ini piloan ça motlàtlatitinemia, yè ica huel nohuian temoloya; auh oncan hualla izça tlaçaccan in Azcapotzalco, auh ichtaca quihualmotlatlauhtiliaya in ilhuicac Çihuapilli Guadalupe maquimoyollotili ini tlaçòconetzin in Visorrey, ihuan in tlatòque Audiencia Real inic tlapòpolhuililozq̃ altepehuàque inic huelmocuepazque in inchan, ihuan occeppa macozquè in San Francisco Teopixque, auh huel yuhmochiuh, ca otlapòpolhuililoque in altepehuàque, ihuan in intlatòcauh inin pillohuan, ihuan occeppa macoque in San Francisco Teopixque, inic quinmocuitlahuizque, ihuan mochintin hualmocuepque inin chan aocmo mà ic toliniloque; mochiuh ye ipan xihuitl mil y quinientos y cincuenta y ocho, no ihuan inye imiquiztempan in Dõ Francisco huel içenmactzinco mocauh inilhuicac Çihuapilli Totlaçònantzin Guadalupe inic ipan motlàtoltiz ini yolia, ini anima, auh mohuenchiuhta inixpantzinco, iniuh neztica inipã itestamento in huel tlayacatitica itlàtol, itlatecpan, mochiuh ic

omilhuitl mani; Março inipan xihuitl mil y quinientos y fesenta y tres.

IN ye yuh moyetztica ini tlaçò chantzinco, izçenquizca ichpochtzintli ilhuicac Çihuapilli Guadalupe àmo çan quexquich, àmo çan tlapohualli intlamahuiçolli quimochihuili, inic quinmocneliliaya in nican tlaca ihuan in Caxtilteca, çaçe inixquichtin nepapan tlaca itechtzinco motzàtziliaya, in qui hualmo tepotztoquiliaya. Auh in yèhuatl in Iuan Diego canel yehuel oquimo çen macatzino in ilhuicac Çihuapilli, ini çihuatecuiyotzin, auh huel quitequipachoaya, inic huèca quitzticatca ini chan, ini altepeuh, inic huel ceçemilhuitl quimotlayecoltiliz, quimo tlàtlachpanililiz, yè ica quimotlatlauhtili in Tlàtohuani Obifpo macanà caltechtzinco ininahuac iteòcaltzin, inic huel oncan yez, quimotlayecoltiliz; auh quimo huel caquilili initlaìtlaniliz; auh niman quimomaquilì caltzintli, ini nahuac iteòcaltzin ilhuicac Çihuapilli: canel huelçenca quimotlaçòtiliaya in Tlàtohuani Obifpo. Niman ic hual mìquani quitlalcahui ini altepeuh quihualcahuilìtehuac ini Tlatzin Iuan Bernardino ini cal, ini tlal, oncan çeçemilhuitl tlateomatia, quimo tlàtlachpanililiaya in ilhuicac Çihuapilli, ixpantzinco mo pechtecaya, quimo tlaocol nonochiliaya, ihuan àmo huècauhtica in moyolcuitiaya, tlaçeliaya, mo çahuaya, tlamàçehuaya, mohuitequia, tepoz matlatl tequàqua ic mocuitlalpiaya, xomolli, caltechtli quitocaya inic huel iyoca izçà içel quimomacaz in tlatlatlauhtiliztli inic quimo nonochilitiez in ilhuicac Çihuapilli. Icno oquichtli catca, oc yuh òxihuitl quimottititzinoz izçenquizca Ichpochtzintli in omomiquilì ini çihuahuàtzin catca itoca Maria Lucia; auh inehuan chipahuaca nenque, mopixque mochpoch miquilì ini çihuauh, no yèhuatl telpochnen, aic quiximà çihuatl yè ica çeppa quicacque ini temachtiltzin Fray Toribio Motolinia çemè in màtlactin onmomen San

Fran-

Francifco Teopixque huel yancuican màxitico; inquenin huel çenca quimohuellamachtilia in Teotl Dios, ihuan ini tlaçò mahuizNantzin in chipahuaca nemiliztli, in nepializtli. Auh inquexquich quimitlanililiaya, inic quimotlatlauhti liaya in ilhuicacçihuapilli, moch quimoneltililiaya; no yuhq̃ in aquìque itechmocahuaya, ca in pāpa quimo màçehuiaya intlein intlanequiliz, inchoquiz, intlaocol. Auh iniTlatzin in Iuan Bernardino inquittac in huel çēca quimo tlayecoltilia in toTecuiyo, yhuan ini tlaçònantzin, quihualtocazquia, inic nehuā yezquia: auh àmo quinec quilhui inic monequia izçan ompayez, inichan inic quipixtiyez inin cal, inintlal quin cahuilitiàque in tàhuan, in colhuan; yè ica ca yuh quimonahuatili in ilhuicac çihuapilli inic çan içel yez. Auh inipan xihuitl mil y quinientos y quarenta y quatro años momanaco in huey cocoliztli, auh itech motlali in Iuan Bernardino; auh inye huellanauhtoc quimo cochittili in ilhuicac, çihuapilli quimolhuili inic ye inman inye oncan ic miquiz, mamoyollali, macamo quen mochihua ini yollo ca quimo manahuiliz ini miquiztempan, quimo huiquiliz in ompa itlàtoca chantzinco ilhuicac; canel çemìcac itechtzinco omopouh, omotzatzili, huel ipan caxtol ilhuitl Mayo inipan xihuitl omo teneuh inmomiquili, auh oncan hualhuicoc in Tepeiacac inic oncan tococ inìtic iteòcaltzin inilhuicac çihuapilli, auh ca yuh itenco patzinco mochiuh in Obifpo, auh ca quipiaya nauhpohualli ihuan chiquaçen xihuitl inìquac momiquilì.

Auh izçatepan in Iuan Diego yeyuh caxtolli ozçe xihuitl in oncan quimotequipanilhuia, in ilhuicac çihuapilli in momiquilico, huel ipan in xihuitl mill y quinientos y quarenta y ocho; huel ìquac in momiquilì Tlàtohuani Obifpo. Auh in ye inman in ye oncan çenca quimoyollalili in ilhuicac çihuapilli, huelquimottili, quimolhuili inic ye inman inqui màçehuatiuh in quimotlamachtitiuh in

ompa

ompa in ilhuicac, inixquich in oquimotenehuilili, auh no oncan motocac iteopanchantzinco, auh ye yuh èpohualli on màtlactli ihuā nahui xiuhtia in momiquilì, inquimohuiquili izçenquizca ichpochtzintli, ihuan ini tlaçò conetzin ini yolia ini anima in ompa quimo çentlamachtia inilhuicac pàpaquiliztli: ma yuhquimonequiltitzino inic notehuā tictotlayecoltilizque, tictlalcahuizque, inixquich tlalticpacayotl in tetlapololti inic no huel tictomàcehuizque in ilhuicac çemicac necuiltonolli. Maiuhmochihua.

NICAN tlantica inittoloca, ini pohualoca in huei tlamahuiçolli, inic omorexiti inixiptlatzin inilhuicac Tlatòca Çihuapilli, Totlaçòmahuiz nantzin Guadalupe: ihuan inquezqui tlamantli in omicuilo, itlamahuiçoltzin, in oquihualmochihuilìtia, ic quimonextili ini tepalehuiliztzin intechcacopa ini techpatzinco omotzàtzilìque, oquimotemachìtzinòque; auh ca çenca miec in omocauh, inoquipolò in cahuitl, in aoc mà aca quilnamiqui inic àmo oquimo cuitlahuìq̃ in huehuetq̃ inma quimìcuilhuiani niman inìquac mochiuh. Auh ca yeppa yuhque intlalticpac tlaca, izçan huel ìquac, qui mahuiztilia, quitlaçòcamati ini teicneliltzin ilhuicac Tlatòca Çihuapilli, intla oquimo màçehuìque, auh in moztla, in huiptla caye intlalcahualizpan contlaztihui inic aocmo in pan hual àçi, izçatepan hualhui, qui hualmomàçehuia ini tlanextzin, initonatiuhtzin Totecuiyo. Auh ca huel ye yèhuatl in, inipampa achi opoliuhca, omolcauhca initeicneliltzin ilhuicac Çihuapilli, inic çenca huei tlamahuiçoltica omonexiti in nican ichantzinco Tepeyacac; inic àmo çenca iniuh monequia quihualmomachiltia, quihualmocuitìtzinoa ini maçehualtzitzinhuā in huel inpampa oncan omocaltìtzino inic oncan quinmocaquililiz inin netoliniliz,

inin

inin patzmiquiliz, inin choquiz, inin tlaitlaniliz, auh quin momaquiliz, quinmocneliliz ini tepalehuiliztzin; iniuh ye omitto yèhuatzin quimolhuili, quimomaquili ini tlàtoltzin ini maçehualtzin Iuan Diego inquimottitìtzino. Auh inic àmo çen mochi tlamiz, quipòpoloz incahuitl ini tlamahuiçoltzin ilhuicac tlatòca çihuapilli, ca oquimotlaçòcequilti itepalehuilizticatzinco motlilanaz, motepozpachoz in onez, in omopantlaz, maçihui ohuitica in omoneltili, inic çen nohuian tepan àçitiuh motemachiltitiuh. Auh in maçihui yehuelnelli yuhqui ca çan çentetzintli in ilhuicacTlaçòçihuapilli içeltlaçònantzin in Dios itlaçòpiltzin, izçan içeltzin çennohuian çemanahuac tictomahuiztililia intitlaneltocacatzitzinhuan itlaçòconetzin; mahuel yuhye inimix, inin yollo tlalticpac tlaca, càmo çan quezquican inic çen nohuian altepepã, huel yèhuatzin in oquimopèpeni, oquimixquechili, ini ye yantzin, ihuan inixiptlatzin inic oncan quin mopalehuiliz in icnotlaca inixpàtzinco huallazque, quihualmotemachìtzinòtiazque çen moch ica inin yollo, quimìtlanililizque ini teca nechihualiztzin. Iniuh ye izquican quimochihuilia in nican totlalpan Nueua Efpaña: ca ini tlaçò ixiptlatzin inquin hualmohuicalti Caxtilteca yancuican calaquico, teyaochihuilico, ye machizti inquenmochiuh inic çeme yèhuantin in yaotequipanèque quimotlatilìtiquiz in oncan totoltepec inìquac Mexìca yaotica quin quixtìque, quin tòtocaque Mexìco in Efpañoleftin: auh ca oncan huècauhtica mèmetla mopolihuitìticatca ixquichca çemaçehualtzintli, quimottiti, quimonànahuatili, oncan quimocaltiliz iniuh yeomitto. Auh inixquich itepalehuiliztzin inquimochihuilia, in ye quimo teicnelilia in oncan ic moyetztica, ca çenca huel miec in oquimàceuhque innepapan tlaca, ilhuice yèhuantin in Caxtilteca inoquihualmohuiquilìque, ihuan quimotlatequipanilhuililia ini chantzinco. Auh in ompa toton-

qui

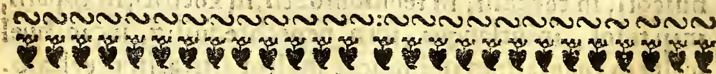
qui tlalpan, ihualquiçayanpa in tonatiuh, oncan in hual àci huei Acalli, itentla inpoyec atl, in teoatl itocayòcan Coçamalloapan, occentetzintli mehuiltìtica itlaçò ixiptlatzin ilhuicac tlàtoca Çihuapilli, izçenca huey tlamahuiçolli quimochihuili inic oncan mehuiltìtica, ihuan inic quinmopalehuilia inixquichtin quimonochilia, quimotzatzililia inin netolinilizpan. Çanno yuhcatzintli inmehuiltìtica ini tocayòcan Temazcaltzinco; ihuan oc quezquican altepepã. Ilhuica yèhuatzin ini techpatzinco tontlatòtihui in nican Tepeyacac quimixquechili ini yeyantzin, ihuan quimotemaquili inixiptlatzin huei tlamahuiçoltica, in àmo aca tlalticpac tlacatl tlàcuilòcatzintli, oquimochihuili, oquimotlapalaquili, ca huel yèhuatzin in omocopintzino inic oquimotlaçonequilti oncan mehuiltìtiez. Auh in maçihui çen mochintin yequin imopalehuilia in nepapan tlaca in ini netolinalizpan qui hualmo tlàpalhuia inichantzinco. Ma huel yuhye inimix, inin yollo innican tlaca maçehualtzitzintin, ca huel yèhuantin inin pampa oquimotlaçonequilti inin Çihuapillatòcatzin oncan mocaltitzinoz. Auh ca yenelli yuhqui, càmo çannen, çan tlapic in huel niman ipeuhyan tlaneltoquiliztli, omentin maçehualtzitzintin quinmottititzino in ayà ixtomi, in ayà ixquich ic impan tlaneci, ic impan tlatlalchipahua in tlaneltoquiliztli, inic çenca oquimonextili ca huel yèhuantin inquin motemolico, ca oquihualmo tlaçònequiltitzinòtia, inma quimo çihuapillatòcatìtzinocan, inma quimo mahuiztililìtzinocã, in maquimotlatequipanilhuililican inic içehuallotitlantzinco quinmaniliz quinmomaquilìtiez ini matzin, ini tepalehuiliztzin. Canel àmo mopolihuitiaya iniquac on in mahuiztique tlaca, ihuan in Tlaçòteopixque in yehuècauhtica itetequipanòcatzitzinhuan ilhuicac tlatòca çihuapilli; auh àmo çeme yèhuãtin quimotlaçòicnelili inic quimottititzinoz, ca çan inceltin inmaçehualtzitzintin in tlayohuayan,

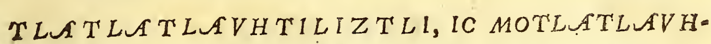
yan, mixtecomac actoya in ocnòma quintlaçòtlaya quintequipanoaya iniztlaca teototontin izçan tlamachihualtin ixiptlahuan intoyauh in tlacatecolotl, maçihui ye in nacazpan o hual àcica in tlaneltoquiliztli ixquichca in quicacque, inic omoteittititzino ini tlaçòmahuiznantzin totecuiyo Xp̄o, ihuan inic oquittaque oquimahuiçòque inixiptlatzin, cenquizcamahuizticatzintli inic motlacanexitìtica. Caçenca ic oixtonquè, otlachixque, yuhquin impan otlathuitiquiz. Auh (iniuh quìcuilòtehuaque in huehuetque) niman çequintin in Pipiltin, çan noyuhque inin tlahuicalhuan maçehualtzitzintin izçen yollocacopa quintlazque quin tepeuhque, quiyahuac quin quixtìque inixiptlahuan tlacatecolotl; peuhque ye ic quimomahuiztililia, quimoneltoquitìtzinoa in toTecuiyo IESV Chriſto, yhuan ini tlaçònantzin. Inic onnelti càmo çan iyo ic ohualmohuicac, omoteittititzinoco inilhuicac tlatòca Çihuapilli to Tlaçònantzin Guadalupe inic quinmopalehuiz maçehualtzitzintin ytechcacopa inin tlalticpac netolinaliz ca ocçenca oquihualmelehuilìtia quinmomaquiliz ini tlanextzin, ini tepalehuiliztzin inic quimiximachilizque in huelnelli içeltzin Teotl Dios, ihuan inic ipaltzinco quittazque, quiximatizque in ilhuicac nemiliztli. Auh inic yuhquimochihuilì in, ca ipan àci, huel yèhuatzin quimocalaquilico, quimo tlachicahuililico in tlaneltoquiliztli yeoquimopehualtilìca quimotemaquilia initlaçòpilhuantzitzin San Franciſco inic otòtococ intlateotoquiliztli, tlalpanhuicoc, oxitin ini tlàtocayo immoteomachtlanini Tlacatecolotl in tlayohuayan, in mixtecomac oquin nemiti ini tlachihualtzitzinhuan, ini maçehualtzitzinhuan toTecuiyo izçenca oquimixtepetlatilìca inic yèhuatl quimacazque in teomahuiçotl, in teòcalli, in teomomoztli, in xochitl, in copalli, inin tolol, inintlanqua, inin nepechtequiliz, izçan huel içeltzin inemactzin in ilhuicac mehuiltìtica, in otechmo-

 chihuili,

chihuili. Auh ca yeppa itequitzin in ilhuicac tlatòca çihuapilli inquimoxitiniliz, inquimopòpolhuiz in tlateotoquiliztli iniuh quimolhuilia, iniuh itechcacopatzinco quimocuitìtzinoa intonantzin Sãta Iglesia, inizquipa quimotlatlauhtilia, quimoyectenehuilia, quimolhuilìtzinoa. *Gaude Maria Virgo cunctas hęreses sola interemisti in vniuerso mundo,* inquìttoznequi, maximopaquiltitie çemìcac ichpochtzintlè Santa Mariatzinè izçen nohuian tlalticpac moçeltzin otic mopòpolhui, otic màtletilili inixquich intlateotoquiliztli, ihuan in chico tlaneltoquiliztli. Auh in maçihui yenelli yuhqui, ca huel oneltico in nican totlalpan Nueua España inic çenca monequi in maìçacan in ma ixtomican iniztlaca in maçehualtzitzintin inquittazque inquipohuaz innican, omìcuilo inin pampa oquimochihuili in ilhuicac tlaçò çihuapilli, inic quinemilizque catlèhuatl monequi inquichihuazque inic quimocuepililizque, quimoxtlahuililizq̃ ini tetlaçòtlaliztzin, inic notehuan qui màcehuazq̃ ini tepalehuiliztzin inìquac quimonochilizque noce intla ichantzinco quihual motlàpalhuizque, quihual mottilizq̃ ini tlaçò mahuiz ixiptlayotzin, caquimoneltililiz ini tlàtoltzin inic oncã oquimotlaçònequilti mocaltìtzinoz inic quinmopalehuiliz in maçehualtzitzintin. Matlacahua ini yec yollotzin in toTlaçòmahuiznantzin ma yèhuatzin quimocuetlanili in toyollo, inic toçen yolloica tictomahuiztililizque innican tlalticpac ixquichca inic itepalehuiliztìcatzinco tixtelolotica tic tottilizque in ompa in inecuiltonoliz yeyantzinco. Maiuhmochihua.

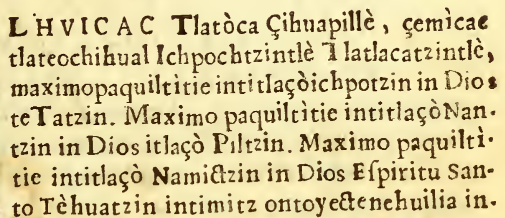
LAVS DEO.

TLATLATLAVHTILIZTLI, IC MOTLATLAVH-tìtzinoz in ilhuicac tlatòca Çihuapilli toTlaçònantzin Guadalupe.

LHVICAC Tlatòca Çihuapillè, çemìcac tlateochihual Ichpochtzintlè Tlatlacatzintlè, maximopaquiltitie intitlaçòichpotzin in Dios teTatzin. Maximo paquiltìtie intitlaçòNantzin in Dios itlaçò Piltzin. Maximo paquiltìtie intitlaçò Namictzin in Dios Espiritu Santo Tèhuatzin intimitz ontoyectenehuilia inilhuicac otihualmotemohui; auh cenca huei tlamahuiçoltica otiquinmottitìtzinoco inicno macehualtzitzintin. Tèhuatzin timitzō-totzàtzililia, intitotlaçòmahuizNantzin Guadalupe, in çenca huey teicnoittaliztica otitechmomaquilìtia in mixiptlayotzin in ixpantzinco titotzàtzilizque inticnotlaca intlaiyohuilizpan tinemì ini tlalticpactzinco motlaçòconetzin: Matohuicpa xic hualmocuepili in mixtelolotzin, macamo ictimitztotlàeltilican inixquich in totlàtlacol, Çaye xicmo neltilili inmotlàtoltzin inic titechmopalehuiliz inic topan timehuititzìnoz; matic màcehuacan in motlanextzin inic tiquittazque inilhuicac nemiliztli. Auh inixquich inic otictotlapilchihuililìque, otictotlàtlacalhuililiq̃ in toTecuiyo: mamopampatzinco tipòpolhuililocan, ma tèhuatzin xicmoçehuili ini yollotzin in motlaçòconetzin, ma ixquich ma on çeçehui ini tlahueltzin, ini quallantzin, matechmocnoittili in titlachihualtzitzinhuan in mocehuellotitlantzinco tonacticate intimitzontotzàtzililia in axcã; auh in yeoncan in tomiquiliztempan ma xicmìquanili, ma xicmotòtoquili intoyaouh, in totetlapololticauh, inic paca, yocoxca mocenmactzinco mantiaz intoyolia intanima, inic ixpantzinco neçitiuh ini techiuhcatzin Dios. Maiuh mochihua. IESVS.

after 1759.

SERMON
DE NUESTRA GRAN REYNA, PODEROSISSIMA Patrona, Madre, y Señora nueſtra, MARIA SANTISSIMA DE GUADALUPE.
EN QUE BREVE, Y CLARAMENTE

ſe refiere la hiſtoria de ſu admirable, y milagroſa Aparicion; para que eſta llegue à noticia de todos los Indios, por la miſma Señora eſpecialmente favorecidos.

Temachtilli in Itechcopatzinco in Tlâtocacihuapilli, cenca huelitini Totepantlâtocatzin, Totzopelicanantzin, ihuan Tocihuatecuiyotzin, in Yehuatzin in Cemîcac Ichpotzintli, Santa MARIA de Guadalupe. Auh in oncan ámo hueyac chipahuacatlâtoltica motecpancapohua in Cenquizcamahuizauhqui in Inexilitzin, in Îcuilolocatzin, in Icopincatzin in Itilmatitech in Macehualtzintli Juan Diego: inic machiztilozque in Ixquichtin in Icnomacehualtzitzintin; ca nel in Yehuantin occencayê otlaocoliloque, oicneliloque.

EGO JOANNES vidi ſanctam civitatem Jeruſalem novam, deſcendentem de cœlo... Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipſi populus ejus erunt: et ipſe Deus cum eis erit eorum Deus. Ap. 21. ℣. 2. & 3.

OCaquiztic (*rezonó*) quemmanian in ompa in Ilhuicac, in Dios Itlaneltocacatzitzinhuanê, in Âmotzopelicaichpochnantzin, Santa MARIA in Itlazomahuizpilhuantzitzinê, (*hijos amados de vrâ dulce Madre y Virgen*) in Ixocoyotzitzinhuanê; (*ſus Benjamines, ò hijos los mas pequeños*)

¶ Oca-

